

GİRİŞ

Dünyanın farklı yerlerindeki demokratik parlamentolar, bireysel olarak yurttaşların ve örgütlü düzeyde de sivil toplum örgütleri, meslek örgütleri ve çıkar gruplarının karar alma sürecine katılımlarını sağlamak amacıyla yasalar oluşturmuşlar, kendi ülke koşullarına uygun yöntemler geliştirmişlerdir. 1960larda sivil toplum örgütlerinin gelişmesi ve karar alma sürecine daha etkin katılma talepleriyle birlikte başlayan katılımcı süreç, toplumların gereksinimleri ve gelişen yeni teknolojilerin de etkisiyle farklılaşmış ve uygulamalar çeşitlilik kazanmıştır.

Yasama sürecine yurttaşların ve sivil toplum örgütlerinin katılımı talebinin geçen yüzyılın ikinci yarısına kadar giden bir tarihi olmasına rağmen, parlamentoların bu talebe arzu edilen hızda yanıt vermedikleri söylenebilir. Parlamentolar, son dönemde artan çabaları doğrultusunda, yurttaşlarla daha iyi bağlantı içinde olabilmek için farklı girişimlerde bulunmaktadır. Bir çok ülke parlamentosu yurttaşların daha aktif katılımını sağlamak amacıyla komisyonlar kurarak reform çalışmaları yapmaktadır.

Bu alanda araştırma yaparken farkına vardık ki, katılımın önemi hakkında farklı akademik çalışmalar olmasına rağmen, parlamentolardaki pratik uygulamalar, yasal çerçeveler hakkında karşılaştırmalı bir çalışmaya gereksinim vardır. Bu tür çalışmalar, gerek parlamento uzmanlarını uygulamalar hakkında bilgilendirecek, gerekse siyasi karar alıcıların reform konularında adım atmalarını kolaylaştıracaktır. Hazırlanan bu dökümanın amacı, kapsamlı bir karşılaştırma yapmaktan çok, bir kaç örnekten yola çıkarak genel bir çerçeve çizmektir.

Araştırma Nasıl Yapıldı?

Araştırmayı yaparken, konu üzerinde yazılmış farklı kaynaklardan bilgi edinmeye ve kaynakların yakın zamanda yazılmış olanlarına öncelik vermeye dikkat ettik. Araştırmaya dahil edilen ülke parlamentolarının internet sitelerini inceledik ve internet sitelerinin yapısı, tasarımı parlamentoların öncelikleri ve katılım konusuna ne kadar önem atfettiklerine dair ipuçları verdi. Parlamento internet sitelerinin incelenmesinin, parlamentolar ve katılım konusundaki çalışmaları hakkında bilgi vereceğini düşünüyoruz. İnternet sitelerine ulaşmak için Kaynakça bölümünde belirttiğimiz adreslerden faydalanılabilir. Araştırmadaki ülke parlamentolarının internet site adresleri de kaynakça bölümünde yer almaktadır.

Araştırmada Hangi Ülkeler Var?

İskoçya, Almanya, Kanada, Macaristan, Amerika Birleşik Devletleri, Estonya ve Güney Afrika parlamentolarının uygulamaları araştırmada yer almakta. Diğer bazı ülke (İzlanda, Yeni Zelanda, Avustralya gibi) parlamentolarının da uygulamalarından kısa bir şekilde bahsedilmektedir.

Araştırmaya yukarıda adı geçen ülke parlamentolarının dahil edilmesi, okuma sürecinde bu parlamentoların ve uygulamalarının ön plana çıkmasıyla olmuştur. Başka ülkelerde de farklı ve etkin uygulamaların olması muhtemeldir ancak, hakkında yazılı ve çeşitli kaynak olan parlamentoların sayısı da kısıtlıdır.

Okuma Yöntemi

Belgede yer alan her dökümanın özeti, dökümanlardan önce yer almaktadır. Özetler, kaynaklar hakkında genel bir bilgi vermektedir, detaylı okuma yapmak isteyenlerin belgelerin bütünü okumaları gerekmektedir. Belgelerin sonunda, kaynakların internet adresi de verilmektedir. Ayrıca, yine bu kaynaktan yer alan dökümanlara dayalı olarak oluşturulan bir çizelge de kaynağa eklenmiştir.

Çizelge Nasıl Yapılandırıldı?

Araştırmanın en sonunda yer alan çizelge katılımın farklı aşamaları ve uygulanan katılımcı yöntemler düşünülerek yapılandırıldı.

- *Bilgiye Erişim:* Katılımcılık sürecinde yurttaşların ve sivil toplum örgütlerinin sürecin ne zaman başlayacağına, içeriğine dair makul bir zaman öncesinden bilgilendirilmesi gerekmektedir. Sürecin halka açık olması ve hangi araçlar aracılığıyla duyurulduğu da önem taşımaktadır. Bu kısım, katılımcılığın ilk aşamasına ve sürecin ne kadar şeffaf yürütüldüğüne vurgu yapmak amacıyla oluşturuldu.
- *Katılımcılar Nasıl Belirleniyor:* Her parlamento kendi dinamiklerine uygun bir danışma mekanizması belirlemektedir. Bununla birlikte hangi katılımcıların sürece nasıl katılacakları da yazılı kurallar ya da teamüller doğrultusunda belirlenmektedir. Katılımcıların nasıl belirlendiği, katılımcılık sürecinin demokratik ve gerçek anlamda katılımcı olup olmadığını belirlemektedir.
- *Kim Katılıyor ve Kullanılan Yöntemler:* Karar alma sürecine katılan grupların niteliğine bağlı olarak katılım yöntemleri ve teknikleri de farklılık göstermektedir. Yapılan araştırmada üç ana grubun yoğunluklu olarak katıldığı ortaya çıkmış ve her bir grup için kullanılan yöntemler de bir sonraki sütunda belirtilmiştir.
- *Öne Çıkan Uygulama ve Yöntemler:* Katılımcılığın ana ilkeleri aynı olmakla birlikte, her parlamento kendisine özgü uygulamalar da başlatmış ve bazı yöntem ve teknikleri diğerlerine oranla daha fazla kullanmaktadır. Çizelgenin bu bölümünde, o parlamentoda katılımcılığı şekillendiren uygulamalar aktarılmaktadır.

Mini Sözlük

Katılımcılık sürecinde kullanılan birtakım terimlerin Türkçe karşılıklarının tam olarak olmaması ve de yaygın bir şekilde dile yerleşmemesinden dolayı, metinde yer alan bazı İngilizce terimler Türkçe'ye katılımcılık bağlamı içinde çevrilmiştir. Bu “mini sözlük”te terimlerin bu araştırma kapsamındaki Türkçe karşılıkları vardır.

Public Hearings:	Katılımcı Yasama Toplantıları
Fact-Finding Meetings:	Bilgi Toplama Toplantıları
Testimony:	Danışma
Registration:	Kayıt, STK kaydı
Mark-Up:	Değişiklik (Toplantı tutanaklarında yapılan değişiklikler)
Town Hall Meetings:	Şehir Toplantıları